KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Jean-Tibor IsoMauno

Lausunto
30.11.2020
1066/03/2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 1.12.2020

HE 230/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia ja sosiaalihuoltolakia lisäämällä niihin sosiaali- ja terveydenhuollon valmius-suunnittelua ja tilannekuvan luomista koskevia säännöksiä.

Esityksessä ei enää ehdoteta suoria muutoksia poikkeusoloja koskeviin vastuusuhteisiin tai resurssien johtamiseen, vaan ehdotetut muutokset koskevat ennen kaikkea tilannekuvan muodostamista ja tämän valmistelun ohjausta.

Esitettyjen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan jo vuoden 2021 alusta lukien. Tätä on esityksessä perusteltu sillä, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen voimaantullessa jo käynnissä oleva toiminta voidaan mukauttaa suoraan uusiin rakenteisiin.

Esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia kuntien tai valtion talouteen. Kustannusvaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu.

Yliopistosairaanhoitopiirien ohjaustehtävä

Kuntaliitto esittää, että esityksistä ERVA-alueille suunnitelluista lisätehtävistä (terveydenhuoltolain 42 a §, sosiaalihuoltolain 33 d § 2 mom.) luovutaan.

Kuntaliitto katsoo, että alueellinen valmius- ja varautumistehtävä tulisi olla terveydenhuollon nykylainsäädännön mukaisesti sairaanhoitopiirillä. Sairaanhoitopiirin yhteistyö alueensa kuntiin varmistaa varautumisen edellytykset, ohjauksen ja tarkoituksenmukaisen tiedonjaon. Vastuun siirtäminen uudelle hallinnolliselle tasolle veisi käytännön toimijat etäämmälle toisistaan ja johtaisi myös lisäresursointitarpeisiin, jotka nykyrakenteessa voidaan välttää. Esimerkiksi Covid-19 pandemia osoittaa, että valtiotoimijat tarvitsevat riittävän tarkat tiedot alueellisesta tilanteen kehityksestä ja vastaavalla tavalla

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Jean-Tibor IsoMauno

Lausunto
30.11.2020
1066/03/2020

alueellisessa ja paikallisessa johtamisessa tarvitaan valtion kokoamia tietoja. **Muodostettavaksi esitettävät hyvinvointialueet ovat riittävän suuria toimijoita varmistamaan, että varautuminen voidaan toteuttaa yhteistyössä kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti**.

Kuntaliitto kannattaa esitystä, jonka mukaan **sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuva kerättäisiin sairaanhoitopiireittäin kuitenkin siten laajennettuna, että tiedonkeruu alueellista valmiussuunnitelmaa varten sisältäisi myös sosiaalihuollon alueellisen varautumisen tilannekuvatiedon.**

Kuntaliitto kannattaa esitystä, jonka mukaan terveydenhuollon alueellinen valmiussuunnittelu tehtäisiin **valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden pohjalta**. Kuntaliitto esittää, että myös sosiaalihuollon alueellinen valmiussuunnittelu tehtäisiin samalta pohjalta ja tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön valmiusyksikön kanssa yhteistyössä tehtyjen ohjeiden ja määritysten mukaisesti. Kuntaliitto esittää ao. säännöksiin (terveydenhuoltolain 38 §, uusi sosiaalihuoltolain 33 d §) **toteavaa mainintaa siitä, että alueellisen valmiussuunnitelman laatimis- ja yhteensovittamisvelvoite ei poista kunnille kuntalaissa säädettyä järjestämisvastuuta ja valmiuslaissa säädettyä yleistä varautumisvelvoitetta.**

Tilannekuvatyö

Nykytilassa kansallisissa **tilannekuvajärjestelyissä ei ole luotu vakioitua rakennetta**, jolla kuntien tilannetieto olisi kerättävissä valtion johtamisen tasolle. Vastaavasti keskushallinto ei anna tilannekuvaa kaikkiin kuntiin vaan pelkästään osaan niistä.

Kevään 2020 poikkeusolojen aikana syntyi vakioimatonta tiedonkeruuta sekä siten tarpeetonta kuormitusta kuntasektorille, jolta kerättiin osin päällekkäistä tilannetietoa ilman, että ko. tiedolla olisi todellista johtamisfunktiota.

Keskeistä tilannetietoa ja menettelyjä ei ole edelleenkään riittävän tarkasti määritelty, mutta on selvää, että kuntien peruspalvelujen ylläpitämiseksi **kunnat tarvitsevat ennakointitietoa sekä arvioita tilanteen kehittymisestä useilta hallinnon sektoreilta ja toimijatasoilta.**

Kuntien yhdenvertaisuuteen ja erilaisiin tukitarpeisiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota kriiseissä, jotka kehittyvät hitaasti ja jolloin paikallistasolla kriisin tilanne vaihtelee alueellisesti paljon. Tilannekuva ja tiedonvaihdon kehittyvät menettelyt ovat keskeisimpiä, jotta vaativissa turvallisuustilanteissa toiminta olisi koko ajan resurssiviisasta kaikissa organisaatioissa ja kaikilla tasoillaan.

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Jean-Tibor IsoMauno

Lausunto
30.11.2020
1066/03/2020

Kansallisen tilannekuvatoiminnan kehittämisessä on merkittäviä tarpeita. **Tilannekuvan kokoamista ja hyödyntämistä suunnitellessa tulisi välttää sektorikohtaista valmistelua. Arjen kriisit koskettavat yhtäaikaisesti useita toimialoja ja edellyttävät lähes aina poikkihallinnollista reagointia, jolloin yhteistyö toimijoiden välillä on välttämätöntä häiriötilanteen hoitamiseksi ja siitä toipumiseks**i. Jotta tilannekuvan ratkaisut olisivat riittävän laaja-alaisia ja tekeminen optimoitua, **tarvitaan valtakunnalliset yhteiset periaatteet**, joissa määritetään keskeinen tieto, tietovirtojen yhdistäminen ja vakiointi sekä vastavuoroinen tilannekuvan välitys paikallistasolta keskushallintoon ja takaisin.

Taloudelliset vaikutukset ja voimaantuloaikataulu

Esityksessä on todettu, että se lisäisi viranomaisten hallinnollisia tehtäviä, mutta sillä ei olisi merkittäviä vaikutuksia kuntien talouteen. Kuntaliitto huomauttaa, että esityksessä ei ole arvioitu hallinnollisen työn lisääntymisestä kunnille ja kuntayhtymille aiheutuvia kustannuksia. Esityksestä syntyy kustannuksia ja lisäresurssin tarpeita yliopistollisten sairaanhoitopiirien lisäksi kaikille kunnille ja kuntayhtymille tilannekuvan ylläpidosta sekä yhteiseen tietomuotoon muokatun tiedon välittämisestä. Kustannuksia syntyy erityisesti keskussairaaloiden sijaintikunnan sosiaalihuollosta vastaaville viranomaisille, joiden vastuulla olisi laatia uudenlainen alueen yhteinen sosiaalihuollon valmiussuunnitelma.

Kuntaliitto yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan valmiussuunnittelun valtakunnallinen yhtenäistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa vaatii pitkäjänteistä kehitystyötä. **Esityksen voimaantuloaikataulu vuoden 2021 alusta on kuitenkin ongelmallinen**. Muutos olisi Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusteltua tehdä sote-uudistuksen yhteydessä ja toimia siirtymävaiheessa vuosina 2021 ja 2022 olemassa olevan lainsäädännön puitteissa ja toimivia käytäntöjä kehittämällä.

Lopuksi

Meneillään oleva Covid19-pandemia on osoittanut, että eri työnantajien olosuhteet voivat vaihdella häiriötilanteista ja henkilöstötarpeita ja vajeita voi syntyä yllättäen samanaikaisesti, kun esim. jossain on toimintoja suljettuna. Henkilöstötarpeeseen vastaaminen ilman työntekijöiden myötävaikutusta ja suostumusta yli työnantajarajojen on kuitenkin juridisesti ongelmallista työnantajien yksipuolilla päätöksillä tai keskinäisen sopimuksinkaan välttämättömissäkään tilanteissa.

KT Kuntatyönantajat on lakiluonnoksen aikaisemmalla lausuntokierroksella esittänyt tarvittaessa edelleen arvioitavaksi vaihtoehtoa, jossa **laissa**

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Jean-Tibor IsoMauno

Lausunto
30.11.2020
1066/03/2020

säädettäisiin siinä säädetyin edellytyksin työntekijän/viranhaltijan velvollisuudesta tilapäisesti siirtyä toisen työnantajan palvelukseen häiriötilanteessa alueellisen valmiussuunnitelman perusteella. Tämä olisi mahdollista ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Kyse olisi resurssien tilapäisestä uudelleen kohdentamisesta lyhytaikaisesti olosuhteissa, jossa yhden työnantajan/toimijan toiminnot vaarantuvat mutta samanaikaisesti toisen työnantajan toimintoja on esim. suljettuna tilapäisesti ja tehtäviin olisi siten mahdollista saada ammattitaitosta henkilöstöä. Kuntaliitto yhtyy esitykseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveysasiat

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi